

Kult. Boris Vians poetiske debutroman foreligger nu i en smuk oversættelse og bør få nye læsere.

Jazz, eksistentialisme og smukke kvinder

AF LARS BONNEVIE

Boris Vian: *Dagenes skum*. Oversat fra fransk af Lone Teglskov efter »L'Écume des jours«. 200 sider. 199 kr. vejl. Lovens Forlag.

Multikunstneren Boris Vian (1920-1959) blev, som hans årstal viser, ikke gammel. Helbredet var skidt fra start til slut, og han havde hele tiden en følelse af, at døden fulgte ham og var ude efter ham.

Det kompenserede han for gennem en produktivitet, som kan få det til at svimle for de fleste: Romaner, digte, sange, teaterstykker, jazz-artikler, film væltede ud af ærmet på ham, foruden at han var jazztrompetist og karalsator for den del af det parisiske kulturliv, der udspillede sig blandt bohemer og eksistentialistiske filosoffer i Saint-Germain-des-Près-kvarteret i fyrretne.

Skandaleombrust, hyldet, udskaældt og hyldet igen nåede han også at blive – og så findes der næppe en eneste dansk gymnasieelev fra 1960 og fremefter, der ikke er blevet plaget af sin fransk lærer med indlæring og afsyngelse af *Le Déserteur* på originalsproget. Politisk korrekthed var ellers ikke Boris Vians spidskompetence.

Den foreliggende lydlyde nyoversættelse af hans debutroman, *Dagenes skum*, er årsag til ovenstående betragtninger. Den udkom i 1947 og blev hverken solgt eller anmeldt.

Først flere år efter Boris Vians død opnåede den kultstatus for sluttelig at ende i den finlitterære massegrav: Det franske undervisningsministeriums liste over godkendte klassikere. Så den læses stadig i de franske skoler.

Den første danske udgave så ret bemærket dagens lys i 1966. Vian har aldrig formået at slå an, heller ikke blandt hippe københavnere, der foretrækker den ægte amerikanske vareinden for jazz og hårdkogte krimier i stedet for Vians galliske parafraser over dem. Dertil kommer en undertiden ulidelig hang til studentikose ordspil og vandede vittigheder henvendt til familie og venner, der præger meget af hans produktion. Jean-Paul Sartre bliver således til Jean-Sol Partre, og Simone de Beauvoir til la Duchesse de Bovouard, meget morsomt.

MEN *Dagenes skum* er en lille perle af en roman. Dens grundtone ligger i spændingen mellem besættelsestidens traumatiske erfaringer med liv og især død og efterkrigstidens rosafarvede forventninger om evigt forår, mellem Vians egen skrobøbelighed på den ene side og livslyst på den anden. Stemningen var til fest og ballade. Bebop, som moderne jazz dengang hed, sørgede for underlægningsmusikken til en usentimental kærlighedshistorie uden happy ending.

Duke Ellingtons *Chloe* giver således navn til hovedpersonen Colins store kærlighed, og romanen centrerer sig om denne, der hele tiden præsenteres i forfatterens eget perspektiv. Han er rig nok i den herskende møntfod, doublezoner, til at leve en dagdrivertilværelse i sin solfyldte lejlighed sammen med sin kok Nicolas, der ligner Johnny Weismüller, og en lille mus med sorte

UDSNIT AF FRANSK BOGOMSLAG

knurhår, som kan mere end sit fadervor. Colin ønsker af lutter kedsomhed at blive forelsket. Nicolas nøjes med at jage piger for erotikkens skyld. Begge får, hvad de ønsker sig. Imens laver Colin drinks til sig og sine venner på et dertil indrettet *pianoocktail*. Ingen Dry Martini uden The Duke.

Romanens tredje mandlige person er venen Chick, en ingeniør som i modsætning til arbejderne på hans fabrik er luftfattig. Slem nok, men da han tilmed er så afhængig af Jean-Sol Partres forfatterskab, at han hæmningsløst køber alt, hvad denne har skrevet og synker ned i bundløs gæld, ville han være ilde faren, hvis ikke Colin havde delt sin formue med ham, så han kan gifte sig med den smukke Alise. Selv holder Colin et kæmpebrylup med den lige så smukke Chloé, som bliver syg umiddelbart efter: En åkande begynder at vokse i hendes højre lunge. Colin må bruge alle sine penge på at købe blomster til hende, sende hende

på sanatorium i bjergene og sørge for, at hun ikke drikker mere end to skefulde vand om dagen for at holde sygdommen nede.

Imens skrumper hans lejlighed og bliver mørk og sumpet i takt med Chloés svindende helbred og hans egen svindende formue. Heller ikke årstiderne opfører sig, som de bør. Vi passerer direkte fra det kolige forår, hvor Colins og Chloés kærlighed er i zenit, til et sygeligt lummert og vådt efterår, hvor Chloé dør, fordi hendes anden lunge også bliver angrebet. Hun får en makaber fattigbegravelse. Chick dør under voldsomme omstændigheder, hvilket får Alise til at myrde ophavsmanden til alle sine og Chicks ulykker, Jean-Sol Partre, med en *hjerterang*. Musen begår et spektakulært selvmord, fordi den ikke vil overleve Colin. Der er kort sagt ikke så lidt ramasjang over foretagendet.

Desuden spilles der på mange af den moderne romans gener, herunder surrealismen,

i denne bog, uden at den på nogen måde antager karakter af en programmerklæring. Vian manipulerer blandt andet med sine personer i en grad, så man som læser ikke får nogen illusioner om, at de har fået tildelt en selvstændig personlighed eller et reflekterende jeg. De er blot skabeloner for Vians åndrige hittepåsomhed, vittig, følsom, poetisk og tragisk på samme tid. Også en moderne læser kan blive grebet af bogens blanding af ungdommelig kynisme og *Weltschmerz*.

Den rummer desuden en rasende protest mod statsmagt, arbejdsgivere og kirke, men ingen kritik af kapitalismen som sådan. Den unge Vian har et andet credo, der forhåbentlig aldrig vil blive forældet: »Der findes kun to ting: Elskov med smukke piger og musikken fra New Orleans eller den af Duke Ellington. Alt andet burde forsvinde, for det er grimt ...« I denne ånd er *Dagenes skum* skrevet, og sådan bør den læses. Vær så artig.